

§ Секція 3 «Право»

DOI: 10.60022/conf0425.1

Миць Олена Євгенівна

*аспірант кафедри цивільно-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та правоохоронної діяльності
Львівський державний університет внутрішніх справ
м. Львів, Україна*

МЕХАНІЗМ СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НОТАРІУСА

Страховання професійної відповідальності нотаріусів є важливим елементом забезпечення правової стабільності та захисту інтересів громадян у правовій системі України. У зв'язку з ростом складності правових відносин та збільшенням ризиків, пов'язаних із здійсненням нотаріальних дій, необхідність страховання відповідальності нотаріусів стає все більш актуальною. Нотаріус, як суб'єкт правовідносин, несе відповідальність за дії, що можуть призвести до юридичних наслідків для клієнтів. Тому ефективне функціонування механізму страховання професійної відповідальності є важливим для гарантування безпеки правових угод і запобігання юридичним ризикам [1, с. 83]. У контексті розвитку національної правової системи та європейської інтеграції, вдосконалення інституту страховання професійної відповідальності нотаріусів набуває особливої значущості.

Метою роботи є дослідження механізму страховання професійної відповідальності нотаріусів в Україні, аналіз його правового регулювання та практичних аспектів застосування.

Страховання професійної відповідальності є важливим елементом правового регулювання, зокрема у нотаріаті. Воно забезпечує захист осіб, що здійснюють професійну діяльність, від наслідків помилок або недоліків у виконанні своїх обов'язків, що можуть завдати шкоди третім особам. Для нотаріусів це страховання покриває збитки, які виникають через неналежне виконання нотаріальних дій, таких як посвідчення документів чи оформлення угод [3, с. 25]. Сутність страховання полягає в тому, щоб забезпечити відшкодування можливих збитків, завданих клієнту чи іншим особам внаслідок помилок нотаріуса, захищаючи не тільки самого нотаріуса, але й його клієнтів. Тему страховання професійної відповідальності нотаріусів досліджують науковці, зокрема Л.М. Кравченко та В.О. Зубков, які аналізують теоретичні та практичні аспекти цього питання, підкреслюючи важливість розвитку цього інституту для стабільності правової системи. М.В. Левченко та А.В. Смирнов також внесли значний вклад у дослідження правових і економічних аспектів страховання відповідальності в юридичних практиках.

Правова природа страховання професійної відповідальності нотаріусів визначається його функціонуванням в рамках нормативно-правового поля, яке регулює цивільні, адміністративні та кримінальні відносини. Страховання є добровільним, але має особливу важливість через законодавчі норми, що сприяють його розвитку. В Україні цей інститут регулюється нормами Цивільного кодексу та законами про нотаріат, що дають можливість нотаріусам захистити себе від фінансових наслідків невірного виконання професійних обов'язків [2, с. 236]. Страховання забезпечує стабільність юридичної практики, створюючи додаткові гарантії для клієнтів. Якщо нотаріус виявляється винним у неналежному виконанні нотаріальної послуги, клієнт може отримати відшкодування завданих збитків. Це підвищує рівень довіри до юридичної професії. Крім того, страховання дозволяє нотаріусам уникати фінансових втрат через помилки, що зменшує стрес і допомагає зосередитись на виконанні обов'язків.

Система правових норм, що регулюють страховання професійної відповідальності нотаріусів, складається з низки законодавчих актів, зокрема Закону України «Про нотаріат», який встановлює вимоги до нотаріусів, а також норми Цивільного кодексу щодо цивільно-правової відповідальності. Закон передбачає обов'язкове страховання нотаріусів, що є частиною правового захисту громадян. Крім того, регулюються договори страховання, визначаються страхові випадки та порядок виплати страхових відшкодувань [1, с. 146].

У рамках роботи проведено детальний аналіз практичного механізму страхування професійної відповідальності нотаріусів в Україні. При оцінці діючих страхових компаній було виявлено значну варіативність в умовах страхування. Так, компанія «Інго Україна» пропонує комплексний захист для нотаріусів, що включає покриття ризиків, пов'язаних із помилками при посвідченні документів та укладанні угод. Водночас, не всі страхові компанії забезпечують належне покриття ризиків. Наприклад, у випадку помилки нотаріуса при перевірці прав на нерухомість, страховка може не покрити збитки, якщо умови договору не включають ризик порушення перевірки документів на право власності. Це свідчить про важливість уважного вивчення умов договору перед його підписанням. У таких випадках нотаріус, навіть маючи договір страхування, може залишитись без компенсації за збитки, якщо ці ризики не були включені до умов полісу.

Процес укладання договору страхування має свої проблеми. Нотаріуси часто не звертають достатньої уваги на деталі договору, що може призвести до непорозумінь у майбутньому. Наприклад, якщо поліс не покриває помилки, що виникають через неналежну перевірку правомочності осіб, нотаріус може виявити, що страховка не покриває збитки. Це підкреслює необхідність більшої прозорості в договорах і надання нотаріусам чіткої інформації про умови страхування, що дозволить їм обирати найкращі умови для себе [5, с. 150]. Аналіз випадків, що підлягають страховому відшкодуванню, показав, що компенсація найчастіше потрібна у разі помилок при посвідченні документів, порушення процедур укладання угод чи оформлення спадкових справ. Проте не всі поліси покривають усі можливі ситуації. Наприклад, при оформленні спадщини, коли нотаріус не врахував всі нюанси законодавства, страховка може не покрити витрати на відшкодування збитків, якщо це не прописано в договорі.

Аналіз ефективності системи страхування виявив кілька проблем. Одна з них — відсутність єдиного стандарту для полісів нотаріусів, що створює ризики як для нотаріусів, так і для їх клієнтів. Без чітких умов договору неможливо гарантувати, що всі помилки нотаріуса будуть покриті страховкою. Крім того, часто виникають ситуації, коли компанії відмовляються відшкодувати збитки через нечіткі умови. Наприклад, у випадку «Інго Україна» не покривалися ситуації, пов'язані з неправильним оформленням спадкових справ, якщо це не було прописано в договорі [4, с. 29]. Ще однією проблемою є недостатній рівень контролю за страховими компаніями, що часто призводить до затримок у виплатах страхових відшкодувань або відмов від відшкодування через невизначеність у страхових випадках. Це свідчить про необхідність посилення контролю за страховими компаніями та створення механізму для вирішення спірних питань між нотаріусами та страховиками.

Висновки. У підсумку, існуюча система страхування професійної відповідальності нотаріусів в Україні має значний потенціал для вдосконалення. Необхідно розробити єдиний стандарт умов страхування для нотаріусів, що дозволить уникнути непорозумінь і забезпечить однакові умови для всіх учасників ринку. Крім того, важливо посилити контроль за страховими компаніями і покращити інформаційне забезпечення нотаріусів щодо умов укладання договорів страхування. Це дозволить підвищити ефективність механізму страхування, зменшити ризики для нотаріусів та їх клієнтів, а також підвищити рівень довіри до цього інституту в Україні.

Література

1. Горбач Л. М. Страхова справа : навч. посібник. Л. М. Горбач. 2-ге вид., виправлене. К. : Кондор, 2003. 252 с.
2. Комаров В. В. Нотаріат : перспективи унормування, законодавство, судова практика. В. В. Комаров, В. В. Баанкова. Х. : Право, 2008. 536 с.
3. Обов'язкове страхування : навч. посіб. О. В. Бондар, О. М. Залетов, П. П. Фурсевич. К. : Міжнародна агенція «BeeZone», 2005. 496 с.
4. Порядок вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : затв. наказом Міністерства юстиції України № 296/5 від 22.02.2012 р., зареєстр. в Міністерстві юстиції України 22.02.2012 р. за № 282/20595. Офіц. вісник України. 2012. № 17. Ст. 632.
5. Professional liability insurance for attorneys, accountants, and insurance brokers. W. David. Ichel. New York : Practicing Law Institute, 1986. 616 p.